

Inspektion av Polismyndigheten i Västra Götaland, Polisområde Skaraborg, Polisenhet Östra Skaraborg, arresten Mariestad, den 9 april 2014

Inledning

På uppdrag av justitieombudsmannen Cecilia Renfors genomförde föredragandena Elisabeth Sjöblom och Marie Hansson (protokollförare) den 9 april 2014 en förannmäld inspektion av Polismyndigheten i Västra Götaland, arresten Mariestad.

Inspektionen är en del av JO:s uppdrag att fullgöra de uppgifter som ankommer på ett nationellt besöksorgan (national preventive mechanism, NPM) enligt det fakultativa (frivilliga) protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Inspektionens genomförande

Inspektionen inleddes med att JO:s medarbetare togs emot av arrestföreståndaren Gunnar Åreng. Därefter förevisades arrestlokalerna. Efter rundvandringen genomfördes samtal med en anställd. JO:s medarbetare gick översiktligt igenom omhändertagande- och arrestantblad samt protokoll över omhändertaganden enligt polislagen (1984:387). Inspektionen avslutades med en sammanfattande genomgång med Gunnar Åreng.

lakttagelser och upplysningar vid inspektionen

Organisation m.m.

Arresten i Mariestad har fem tillnyktringsceller och en anhållningscell. Arresten är öppen fredag och lördag kl. 07.00 – 03.00, söndagar kl. 14.00 – 23.00 samt måndag till torsdag kl. 07.00 – 23.00. Övriga tider förs gripna, anhållna och personer omhändertagna enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. (LOB) till arresten i Skövde som är öppen dygnet runt.

Gripna och anhållna befinner sig sällan längre tid än sex timmar i arresten innan de förs till Skövde. Vid inspektionstillfället fanns inga intagna i arresten. Det finns ingen tillnyktringsenhet i Mariestad.

Tjänsteföreskrift eller distriktsorder med lokala rutiner och riktlinjer för arrestverksamheten saknas i Mariestad. Polismyndigheten följer Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om förvaring av personer i polisarrest (FAP 102-1) samt Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om polisarrest (FAP 915-1).

Bemanning och bemötande

Arresten i Mariestad bemannas av en väktare från Secure Security Sweden AB. Bolaget tillhandahåller 17 väktare som tjänstgör i arresterna i Skövde, Lidköping och Mariestad. Väktare rings in när en intagen finns i arresten. Inställelsetiden för väktare är en timme. Närpolisbefälet förstärker i aresten vid behov. Arrestvakterna är obeväpnade men bär larm.

Väktarna får tre dagars utbildning hos polismyndigheten innan de får börja arbeta i arresten. Målsättningen med utbildningen är att väktarna ska få kunskap om vilka olika kategorier av människor de kan komma att möta i arresten. De får även utbildning om lagstiftning, rätten till våldsanvändning m.m. De praktiska rutinerna får väktarna del av genom att de går bredvid en annan anställd i arresten. I utbildningen ingår inte någon särskild sjukvårdsutbildning. Polismyndigheten utgår från att väktarna genom sin ordinarie väktarutbildning har sådana kunskaper. Vid behov kan polismyndigheten hos vaktbolaget begära att utbildningen ska kompletteras i fråga om olika sjukdomstillstånd t.ex. diabetes och epilepsi. Väktarna har som regel kunskap om hur man använder hjärtstartare. Det finns inte någon rutinbeskrivning för utbildning av arrestvakter.

Av rutin för bevakningsuppdrag i arrestavdelning vid polisenhet Östra Skaraborg framgår bl.a. följande. Vid avvisitering och vid alla tillfällen då intagen vistas utanför cell eller flyttas till rastgård ska två poliser/arrestantvakter närvara. Under tid då en intagen befinner sig inlåst i cell eller på rastgård kan bevakning utföras av en polis/arrestantvakt. Ansvarigt befäl kan i samråd med polis/arrestantvakt besluta om undantag från rutinen samt avgöra vad som är nödvändig bemanning av arresten utifrån antalet intagna och/eller övriga omständigheter.

Rutinblad samt ordningsföreskrifter för polisarresten förvaras i en pärm i arrestintaget.

Inskrivning

Arrestintaget ligger i direkt anslutning till polishusgården. Förmansprövning sker i arrestintaget av närpolisbefälet som även bistår arrestvakten vid avvisiteringen. I arrestintaget finns en kamera som är kopplad till en monitor som finns hos centralvakten i häktet. Polisen är samlokaliserad med Kriminalvården. Män avvisiteras i arrestintaget medan kvinnor avvisiteras av kvinnlig personal i en cell.

Celler, materiella förhållanden m.m.

Samtliga celler är placerade i en korridor där även dusch och toalett finns. Anhållningscellen är standardutrustad och har toalett. Anhållningscellen används

mycket sällan och kan vid behov lånas ut till häktet. I tillnyktringscellerna finns vattenautomat och brits med galonmadrass. Dubbelbeläggning förekommer inte. Cellerna städas efter varje intagen och gav ett rent intryck vid inspektionstillfället.

Mat hämtas från häktet. Filtar delas ut och vid behov kan ersättningskläder lånas från häktet.

Möjlighet till daglig utomhusvistelse

Arresten har ingen rastgård utan intagna som har behov av att röka tas ut på polishusgården under uppsikt. Det finns ingen rutin för att informera intagna om möjlighet till utomhusvistelse.

Information om rättigheter

Rikspolisstyrelsen (RPS) har tillsammans med Riksåklagaren tagit fram ett informationsblad på 43 olika språk med information om intagnas rättigheter i samband med frihetsberövandet. Informationsbladet finns tillgängligt för samtliga polismyndigheter.

Den svenska versionen av informationsbladet finns uppsatt på en vägg i arrestintaget. Informationsbladet delas inte ut till intagna och de informeras inte heller muntligen om sina rättigheter.

Underrättelse till närstående m.m.

Vid frihetsberövande av underåriga kontaktas alltid vårdnadshavare och socialtjänst. Att underrättelse har skett dokumenteras på omhändertagande- eller arrestantbladet.

Det finns ingen rutin för att tillfråga personer som frihetsberövats om de vill att närstående ska underrättas om frihetsberövandet (jfr 24 kap. 21 a § rättegångsbalken, 17 a § polislagen och 3 § häktesförordningen [2010:2011]).

Rutin saknas även för att lämna underrättelse till konsulat m.m. om en frihetsberövande åtgärd mot en utländsk medborgare.

Tillsyn

Tillsyn sker genom en lucka i celldörren. Berusade personer ses normalt till var femtonde minut medan gripna/anhållna ses till en gång i timmen. Tillsynen dokumenteras på ett tillsynsblad.

Enligt polismyndigheten är det ovanligt med incidenter i arresten. Den senaste incidenten inträffade för tio år sedan.

Hälso- och sjukvård

Vid inspektionen noterades att det saknas en rutin för läkemedelshantering.

Vid inskrivning av berusade personer med diabetes fattar närpolisbefälet beslut om extra tillsyn, vilket noteras på tillsynsbladet. Vid sjukdom eller skada är det

närpolisbefälet som beslutar om läkare ska tillkallas eller om den frihetsberövade ska föras till sjukhus.

Avslutande genomgång

Genomgången inleddes med att JO:s medarbetare redogjorde för sina iakttagelser. Polisen anförde bl.a. följande.

Polisen har inte utbildning för att hantera läkemedel till intagna. FASS (Farmaceutiska specialiteter i Sverige) ger inte tillräckligt med stöd. Rutiner för läkemedels-hantering behöver därför tas fram. Intagna med diabetes ska inte placeras i arrest utan föras till sjukhus.

Pärmen med rutinblad och ordningsföreskrifter för arresten är tillgänglig för arrest-vakterna och förvaras i arrestintaget.

Vid protokollet

Marie Hansson

Justeras den 26 maj 2014

Elisabeth Sjöblom

Uttalanden

Jag har tagit del av protokollet.

Med anledning av vad som framkommer om avsaknad av rutiner för underrättelse till närstående vill jag uttala följande.

I protokollet redogörs för rutinerna för underrättelse till närstående. Jag har i protokoll i ärende 1771-2013, som avser arresten Skövde, redogjort för vad JO vid flera tillfällen har uttalat i denna fråga. Som jag konstaterat är utgångspunkten när någon har frihetsberövats, att underrättelse till närstående ska lämnas. Frågor om underrättelse till närstående ska dessutom dokumenteras. Jag förutsätter att polismyndigheten omedelbart ser över sina rutiner i fråga om underrättelse till närstående och säkerställer att författningarna efterlevs.

Polismyndigheten bör också säkerställa att det finns tydliga rutiner för underrättelse till konsulat när en utlänning frihetsberövats. Jag vill i det sammanhanget påminna om vad som särskilt anges för vissa fall som rör personer med brittiskt, franskt, ryskt eller rumänskt medborgarskap (jfr 1 § lagen [1989:152] underrättelseskyldighet m.m. när utlänningar är frihetsberövande).

Av protokollet framgår vidare att det saknas en rutin för läkemedelshantering. Den oklarhet som tycks råda kring läkemedelshantering i arresten är enligt min mening otillfredsställande. Jag ser det därför som angeläget att polismyndigheten säkerställer att det finns fastställda rutiner för läkemedelshantering.

Med anledning av vad som framkommit om information till intagna vill jag hänvisa till ett initiativärende som chefsjustitieombudsmannen Elisabet Fura öppnat med anledning av tidigare inspektioner (dnr 2572-2013).

Protokollet föranleder inte några ytterligare åtgärder eller uttalanden från min sida.

Cecilia Renfors

2014-05-27